

Tiina Elo vihr ym.

Kirjallinen kysymys kaivoshankkeiden ympäristövaikutuksiin liittyvien tietojen julkisuudesta

Eduskunnan puhemiehelle

Noin kuudesosa Suomen pinta-alasta on varattu potentiaalisille kaivoshankkeille.

Koska kaivostoiminnalla on mittavia ja peruuttamattomia ympäristövaikutuksia, on osallisten saatava käyttöönsä riittävät tiedot voidakseen arvioida vireillä olevien hankkeiden haitallisia ympäristövaikutuksia. Esimerkiksi Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on liikesalaisuuden suojaan vedoten kieltäytynyt julkistamasta kaivoshankkeeseen liittyvää, ympäristövaikutuksia koskevaa tietoa.

Professori Olli Mäenpää on lausunut Asianajotoimisto Ympäristölaki Oy:n pyynnöstä liikesalaisuuden suojan ja ympäristötiedon julkisuuden välisestä suhteesta liittyen Pohjois-Suomen aluehallintoviraston päätökseen 19.10.2018, joka koskee Hannukainen Mining Oy:n ympäristö- ja vesilupahakemuksen asiakirjoihin kohdistuvan tietopyynnön hylkäämistä.

Liikesalaisuuslain viidennen pykälän mukaan liikesalaisuuden suoja on sopeutettava yhteen yleisen edun kanssa niin, että liikesalaisuus ei saa vaarantaa tai heikentää muun muassa ympäristönsuojelua. Liikesalaisuuden suoja ei saa rajoittaa ympäristötietojen julkisuutta sääntelevien Århusin yleissopimuksen ja ympäristödirektiivin soveltamista. Århusin sopimus ilmaisee suoraviivaisesti, että ympäristönsuojelun kannalta relevantit tiedot päästöistä on julkistettava.

Julkisuuslaissa määritellyn liikesalaisuuden suoja joutuu väistymään, jos liikesalaisuuden suoja vaarantaa tai heikentää yleistä etua, kuten ympäristönsuojelua. EU:n ympäristödirektiivi rajoittaa konkreettisesti ja yksiselitteisesti liikesalaisuuden soveltamisalaa suhteessa ympäristötietoon.

Viranomaisen ei siis voi kieltäytyä antamasta ympäristötietoa, jos tietopyyntö kohdistuu ympäristöön joutuneita päästöjä koskeviin tietoihin. Tietoon on lain mukaan oikeus, vaikka osa asiakirjasta sisältäisi salassa pidettäviä tietoja; ympäristötiedot kuuluvat väistämättä asiakirjan julkisiin tietoihin. Euroopan unionin tuomioistuimen mukaan ympäristötiedon pitää olla julkista, koska kansalaisilla pitää olla mahdollisuus valvoa ympäristönsuojelua koskevien toimien ja päätösten oikeellisuutta. Tämän osallistumisen kannalta on ongelmallista, jos osa ympäristönsuojelua koskevista tiedoista on salaisia.

Malminetsintälupia on myönnetty alueille, jotka kuuluvat Natura 2000 -verkoston piiriin. Luonnonsuojelulain mukaan viranomaisen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteutumiseen tai hyväk-

Kirjallinen kysymys KK 284/2019 vp

syä tai vahvistaa suunnitelmaa, jos siihen vaadittava arviointi- ja lausuntomenettely osoittaa hankkeen tai suunnitelman merkittävästi yksin tai yhdessä muiden hankkeiden kanssa heikentävän luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai tarkoitus sisällyttää Natura 2000-verkostoon. Kaivoshankkeiden vaikutusalueen laajuuden vuoksi yhteisvaikutusten arvioinnin tarve korostuu. Esimerkiksi Hannukaisen kaivoshankkeen vaikutukset ulottuisivat Tornion-Muonionjoen vesistöalueelle yhdessä Ruotsin Pajalan kaivoshankkeiden kanssa.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä sen varmistamiseksi, ettei ympäristövaikutuksiin liittyvää tietoa lainvastaisesti salata, vaan kaikki vaikutus selvitysten arvioinnin luotettavuuden varmistamiseksi tarvittava tieto on osallisten saatavilla ja vaikutukset arvioidaan kattavalla tavalla ja

kuinka asia aiotaan ottaa huomioon kaivoslainsäädäntöä uudistettaessa?

Helsingissä 29.10.2019

Tiina Elo vihr
Outi Alanko-Kahiluoto vihr
Atte Harjanne vihr
Mari Holopainen vihr
Satu Hassi vihr